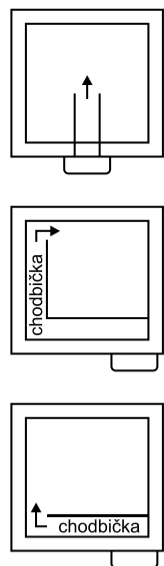

Čmeláčí budka

Foto: Lucie Kropáčková

„Bzučící domečky“ pro čmeláky

Čmeláci najdou v zahradě svůj domov, jen když zde během celého roku pokvete dostatek rostlin. Na místě, kde se čmeláci přirozeně vyskytují, můžeme zakopat nebo vyvěsit budky. Čmeláci je obsadí, pokud nejsou vhodná hnízdiště v přírodě. Obsazenost budek je asi 10%.

Budky mohou být z libovolného materiálu, např. ze dřeva. Vnitřní rozměr budky může být krychle o hraně 20 až 25 cm, délka přívodní chodbičky o průměru 2 cm 20 až 50 cm. Je lépe pokud chodbička ke hnízdu nevede přímo.

Další možností je vyrobit domeček zakopáním hliněného květináče s odtokovým otvorem alespoň 15 mm v průměru do země tak, aby dno květináče bylo v rovině s povrchem půdy. Před deštěm otvor zastřešíme kamenem nebo druhým květináčem, který má po straně vletový otvor (viz nákres).

V chladných jarních dnech, kdy nevlétají včely ani jiný hmyz, opylují rostliny jen čmeláci.
Kresba: Simona Prokešová

Domečky ze dvou třetin vyplníme teplo akumulujícím materiálem (natrhanou krejčovskou vatou, suchým mechem apod.) a instalujeme časně na jaře na klidné místo, kde nebudou čmeláci rušeni. Čmeláčí matka přezimuje v zemi nebo ve staré trávě (vypalování suché trávy matky zabijí) a místo k hnízdění si hledá brzy na jaře. Budky od parazitů tedy čistíme na konci zimy. Přirozeně mohou čmeláci osidlovat také hranice dřeva či dutinky ve starých stromech či dřevostavbách.

Domeček pro čmeláky – zakopaný květináč

Hmyzí domeček. Příbytky pro hmyz vyvěšujeme nejlépe na jižních stěnách tak, aby byly chráněny proti dešti a větru. Vyhýbáme se větrným místům. Otvory nečistíme – některé druhy se vyvíjejí přes celý rok. Hmyz si chodbičku vyčistí před obsazením sám. Foto: Lucie Kropáčková

Domečky pro hmyz

Larvy včel samotářek, lumků a lumčičků se živí jiným hmyzem, především různými housenkami. Dospělci uloví hmyz a zanesou ho do nachystané díry. Nakladou k němu vajíčko, zalepí otvor a o víc se nestarají. Vylíhlá larva má vystaráno. Dříve skýtaly dostatek děr a dírek staré dřevěné ploty, provrtané různými brouky. Dnes je nabídka příbytků menší, a tak jim můžeme pomoci výrobou jednoduchých úkrytů:

- Hnízdní dřevo pro hmyz – dřevěný špalek z tvrdého dřeva (dub, buk), cca 30cm silný, s rozdílně širokými a dlouhými děrami (1 – 10mm). Špalek opatříme drátem na zavěšení a nakloníme jej mírně dopředu, aby do něj nepršelo.
- Svázané mrtvé dřevo.
- Děrovaná cihla.
- Květináč vyplněný dřevní vatou nebo slámou, zavěšený obráceně na kmeni stromu obsadí škvorci.

Škvorčí domeček. V potravě škvorů převládají mšice, vajíčka hmyzu a roztoči.
Foto: Lucie Kropáčková

Nevíte si rady?

Český svaz ochránců přírody ve Vlašimi Vám navrhne řešení oživení zahrady „na míru“. Zároveň na Vaši zahradě podle Vašeho přání navržená opatření realizujeme.

Máme dlouholetou zkušenost s realizací:

- zahradních biotopových jezírek koupacích jezírek s biotopovou zónou
- motýlích luk
- výsadeb dřevin vhodných pro ptáky a hmyz
- zvýšení hnízdních možností pro ptáky (výroba a vyvěšování budek)
- různých biotopů a dalších opatření dle dohody s Vámi.

www.csopvlasim.cz

Projekt ČSOP Živá zahrada

Tento projekt si klade za cíl motivovat veřejnost k úpravám svých zahrad i pro potřeby volně žijících živočichů a alespoň částečně tak přispět k návratu přírody zpět do blízkosti člověka. Více informací o projektu naleznete na

www.zivazahrada.cz

Vytištěno na recyklovaném papíře.
www.zivazahrada.cz
www.umweltberatung.at
Hradil, R. a kol.: Česká biotopová, Olomouc 2000
Pokorná, Z.: Jezci, Metodika ČSOP, Brno 2005
Pavělka, M., Smetana, V.: Čmeláci, Metodika ČSOP, Valašské Meziříčí, 2003
Použití a doporučení zdroj informací:
Kresby bez uvedení autora: Petr Štyblo
Kresba květináče: www.umweltberatung.cz
Kresba zahrady: Alena Chlístovská
obojživelníků" autor RNDr. B. Mikátové a RNDr. M. Vlasína
Nákres jezírka převzat z Metodiky Českého svazu ochránců přírody "Ochrana
Obrázek čmeláka a škvorce: Simona Prokešová
Foto obálka: Jan Hartl
Autor textu: Zuzana Pokorná
číslo účtu 322 147 339 / 0800
účet: Česká spořitelna a. s., Vlašim
www.csopvlasim.cz
e-mail: vlasim@csop.cz
tel./fax: 317 845 169, 317 845 965
Pláteníková 264, 258 01 Vlašim
Vydala ZO ČSOP Vlašim v roce 2015.

www.csopvlasim.cz

Vydání tohoto letáku podpořil Středočeský kraj.

Středočeský kraj

www.zviravnouzi.cz

Více o sbírce Zvíře v nouzi na

pomoci obdrtí 28,50 Kč)

(účtování DMS: 30 Kč, příjemce Vaší

(platí pro všechny operatory)

na číslo 87777.

DMS ZVIREVNOUZI VLAŠIM

nebo pošlete dárcovskou SMS ve tvaru

var. symbol 0209, u ČS, a. s.

č. 33 55 33 22 / 0800,

živočichy Vlašimi! Pošlete svůj dar na účet

Prosimě, podpořte Záchranou stanicí pro

živoucí v nouzi!

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody Vlašim

DOMOV pro živočichy v zahradě

www.pomoczviratum.cz

Dobrým předpokladem pro to, aby naše zahrada byla krásná a zároveň zdravá, je pestré zastoupení rostlin a živočichů. Čím více původních druhů organismů na zahradě žije, tím menší je pravděpodobnost kalamitního výskytu škodlivých organismů.

Chceme-li, aby se živočichové v naší zahrádce zabydleli, minimalizujeme používání pesticidů a syntetických hnojiv. Obzvláště škodlivé pro živočichy i pro člověka je jejich plošná aplikace. I podlimitní množství jednotlivých látek v prostředí, které je považováno za „bezpečné“ může ve skutečnosti ohrožovat, neboť jejich drobné dávky se mohou v organismech kumulovat a vzájemně zesilovat svůj účinek. Potravu živočichům zabezpečíme pěstováním dostateku planých domácích rostlin, na které jsou vázáni. Pomáháme jim také vytvářením vhodných úkrytů.

Existuje mnoho zlepšení, díky kterým se zahrada stane zdravější, pestřejší, bezpečnější a krásnější pro živočichy i pro lidi.

Divoký koutek

je místo třeba na okraji zahrady, kde jsme jen tichým pozorovatelem bez zasahování, kde volně žijící živočichové mohou najít bezpečný úkryt i klidné místo k rozmnožování. Keře, živý plot, plazivé a popínavé rostliny nebo trouchnivějící dřevo nabízejí potravu a životní prostor pro mnoho živočichů - nejrůznější druhy ptáků, ježky, ropuchy, rejšky, včely, mravence a další. Trnité keře jako hloh nebo šípek jsou ideálním zdrojem potravy a místem pro hnízda ptáků a skýtají také ochranu před kočkami nebo kunami.

Koutek zahrady zarostlý vysokou trávou, kopřivami apod. je vyhledávaným úkrytem pavouků, drabčičků, střevlíků, atd., kteří se žijí například slímáky.

Hromada kamení, suchá zídka

Hromada kamení je velmi vyhledávaným úkrytem těch zvířat, která mají ráda teplo a sucho, což jsou například ještěrky, čmeláci, pavouci a divoké včely. Proto pro hromadu zvolíme slunné místo. Kameny na sebe navršíme tak, aby vzniklo co nejvíce volných dutin.

Suchá zídka je postavená z kamenů bez spojování maltou. Pokud máme zahradu na svahu a rozhodneme-li se zbudovat zde terasy, pak bychom je neměli zpevňovat betonem, ale nespojovanými kameny. Suchou zidku obývají stejné druhy zvířat jako hromadu kamení. Kromě toho zde mohou růst i některé skalničky.

Možní obyvatelé suché zidky.

Hromada větví a listů

Z větví i drobnějších větviček z řezu vytvoříme hromadu, kde se může schovat ježek, ropuchy, slepýši, rejšky, pavouci, brouci apod. Když pod hromadou nejprve vykopeme díru, kterou zakryjeme kletím, prkýnkem nebo kameny, a necháme volný vchod, vytvoříme zimní příbytek například pro ježka. Silnější větve a dřevo dáváme do spodu, jemnější kletí nahoru, na podzim můžeme hromadu navíc ještě zakrýt listím. S tím, jak se materiál roz-

kládá a hromada sedá, přidáváme průběžně další dřevo. Hromadu zřídíme nejraději někde ve stínu. Pokud máme na zahradě kompost, který nepřehazujeme a který je přístupný z boku, může jej obydlet užovka, která loví mnoho drobných hlodavců.

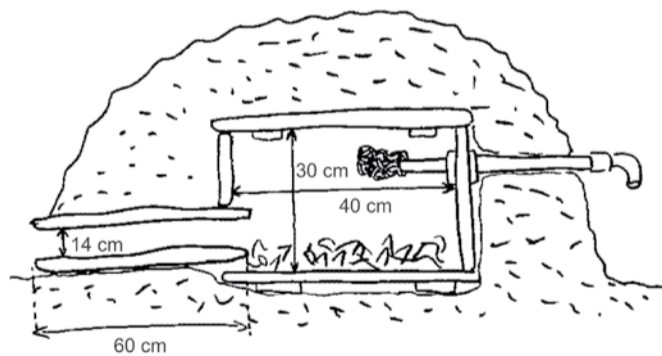
Budka pro ježka

Pokud chceme, aby se ježek na naší zahradě zabydlel, musíme mu do ní umožnit přístup. Vysoké podezdívky a husté ploty jsou pro ježky často nepřekonatelnou bariérou.

Ježek může přezimovat v hromadě listů nebo mu vyrobíme domeček. Rozměry dřevěné nebo plastové budky jsou uvedeny na obrázku, šířka dutiny je 30 cm. Směrem ven z budky by se měl vchod mírně svažovat, aby jím do dutiny nezatékalo. U stropu musí být dutina odvětrána například trubkou – rovněž umístěnou tak, aby do ní nezatékalo. Vyústění trubky v dutině zabezpečíme proti ucpaní – například omotáním drátěným pletivem. Dno budky vystelíme do jedné třetiny výšky suchým listím, senem či natrhanými novinami. Budku překryjeme dostatečně silnou vrstvou hlíny, listů, slámy nebo kompostu zamezující promrznutí. Ježek, by si měl na podzim sám budku najít a obydlet. Pokud to neudělá, budka může sloužit jako zimní úkryt mnoha dalším živočichům. Na vchod můžeme ježka na podzim upozornit kousky vařeného masa – nejlépe drůbežního nebo miskou s vodou ponechanými těsně před vchodem. Na jaře, nejlépe v květnu, je třeba budku opatrně vyčistit. Předtím se ale přesvědčíme, zda ještě není obydlena – ježci by v ní mohli mít mláďata.

Ježci jsou velkými pomocníky v zahradě. Žijí se hmyzem, slímáky i malými myšmi. Ježek denně spořádá tolik potravy, kolik sám váží. Loví i takové druhy hmyzu, kterých si ostatní ptáci nebo hmyzožravci nevěšmájí. Foto: Lucie Kropáčková

Rozměry domečku pro ježka.

Napajedlo

Malé napajedlo, případně mělké koupaliště, je důležité nejen pro ptáky, kteří pak neozobávají tolik pupeny a plody, ale i pro mnoho druhů hmyzu, hlavně včely. Zřizujeme je na volné ploše, aby ptáci včas zpozorovali blížící se nebezpečí. Napajedlem může být mělká miska umístěná na špalku, do které umístíme například dřívko tak, aby se v ní netopil hmyz. Můžeme vyrobit i malé jezírko.

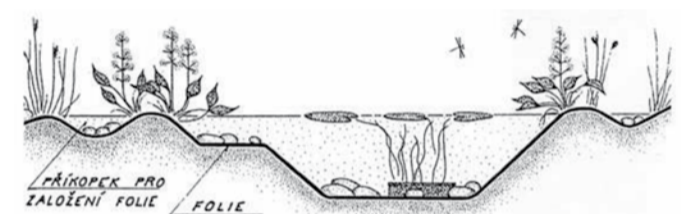

Sýkora parukářka – jeden ze vzácnějších návštěvníků našich zahrad.

Malé zahradní jezírko

Jezírko slouží živočichům především jako napajedlo. Kromě zajímavého vodního hmyzu přiláká na zahradu obojživelníky, jako jsou žáby a čolci a umožní jim rozmnožování. Pro obojživelníky, ale i náhodně uvízlé živočichy je potřeba zajistit možnost snadného výstupu na břeh. Nejjednodušší je to prostřednictvím kusu dřeva, přesahujícího ze souše do vody.

Jezírko pro obojživelníky by mělo být na slunné lokalitě, nezastíněné stromy. Pokud máme dost místa, je dobré mít jezírko o velikosti alespoň 2 x 3 m, čím větší, tím více různých zákoutí můžete vytvořit. Mělo by se skládat z mělké části (do 20 cm) a části s hloubkou alespoň 1 m. Pro ropuchy musí být jezírko mnohem hlubší a větší.

Příklad jezírka na propustném podloží, kde je vodu třeba zadržovat nepropustnou fólií.

Postup přípravy: Na místo, kde chceme vyhloubit jezírko, dáme fólii o rozměru jezírka a přidáme asi 10% délky na průhyb a jeden metr z každého okraje na zachycení. Tento prostor vykolíkujeme, fólii odstraníme a vyhloubíme jámu se sklonem stěn asi 30°, tak aby maximální hloubka byla 100 – 150 cm. Po obvodu jámy vykopeme ještě asi 30 cm hluboký a 30 cm široký příkopek, vzdálený od „břehu“ opět kolem 30 cm. Fólii položíme do jemným písek vysypané jámy tak, aby přesahující konce ležely na dně příkopu (viz obrázek). Fólii v příkopu zatížíme kameny a udusanou hlínou. Na dno nádržky položíme také několik kamenů a trsy rákosy, ostrice a sítiny či orobince s větším obsahem hlíny. Dno nádrže je případně také možné vyložit hrubým šterkem.

Kvetoucí rostliny – lákadlo motýlů a čmeláků

Motýli i čmeláci jsou ozdobou každé zahrady. Žijí se nektarem a jsou závislí na medonosných rostlinách s trubkovitými květy – šalvěj, jetel, zvonek apod. Kvetoucí jiva láká přes 200 různých druhů hmyzu. Největším lákadlem pro motýly (ale i čmeláky a další hmyz) je snadno dostupná komule Davidova. Velmi oblíbenými keři jsou také hloh, líska a trnka nebo růže. Kopřivami v koutě zahrady se mohou živit housenky babočky, na slunci babočka paví oko a ve stínu babočka kopřivová. Čmeláci jsou na nedostatek potravy mimořádně citliví. Doba, kterou jsou schopni vydržet bez potravy, se počítá na hodiny. Proto by mělo v průběhu roku na naší zahradě stále něco kvést. Je tedy vhodné sekat trávu po částech, nejlépe dvakrát ročně a část pozemku nechat porostlou bylinami celý rok. Při používání sekačky ponecháme trávnik vyšší, aby kvetly alespoň některé druhy rostlin. při sekání postupujeme směrem od středu pozemku k jeho okrajům, abychom dali ukrytým živočichům (např. slepýšům) možnost utéci.

Do přírodní zahrady patří především domácí rostliny na které je hmyz po staletí zvyklý. Foto: Tomková